

Generaldirektören

2019-08-26

Diarienummer

1.1.1.2-2019-30166

Regeringen
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

**Redovisning av uppdrag 9 Brottsförebyggande arbete i
regleringsbrev för Migrationsverket enligt regeringsbeslut
den 14 mars 2019**

Härmed överlämnas Migrationsverkets redovisning av rubricerat uppdrag.

Ärendet har beslutats av undertecknad generaldirektör efter föredragning av experten Lisa Hultin Knutas. I den slutliga handläggningen har även chefen för nationella samordningsavdelningen Veronika Lindstrand Kant deltagit.

Mikael Ribbenvik

Nationella
samordningsavdelningen

Rapport
2019-08-26

Diarienummer
1.1.1.2-2019-30166

**Redovisning av Migrationsverkets brottsförebyggande insatser med
anledning av regeringsbeslut 2019-03-14**

Innehåll

Bakgrund	3
Metod för redovisning	3
Förebyggande arbete gällande kvinnors trygghet	3
Brott mot rikets säkerhet/terrorism	3
Människohandel och människoexploatering	5
Barn som far illa	6
Trygghet i asylboenden	7
Brottsförebyggande arbete med fokus på arbetsmarknaden	8
Bidragfusik	9
Brott mot utlänningslagen	10

Bakgrund

Det nationella brottsförebyggande programmet Tillsammans mot brott (skr. 2016/17:126) ska följas upp och Migrationsverket ska därför redovisa insatser som har genomförts eller påbörjats sedan 2017 och som på kort eller lång sikt kan ha betydelse för programmets strategiska målsättningar. Myndigheten ska även, i den utsträckning det är möjligt, bedöma eventuella effekter av genomfört arbete.

Metod för redovisning

Den här rapporten har avgränsats till Migrationsverkets arbete som rör rikets säkerhet, terrorism, arbetsmarknadsrelaterad brottslighet, människohandel, trygghet i asylboenden, bidragsfusk och barn som far illa. Myndighetens arbete med att förebygga våld mot kvinnor beskrivs också kort. Verksamhetsexperter från nationella samordningsavdelningen har sammanställt rapporten inom ramen för sina respektive samordningsuppdrag.

Förebyggande arbete gällande kvinnors trygghet

I det nationella programmet beskriver regeringen att mäns våld mot kvinnor är ett allvarligt samhällsproblem och att kvinnors otrygghet är betydligt större än mäns. Regeringen betonar att asylsökande och nyanlända kan ha begränsad kunskap om både den svenska lagstiftningen och sina rättigheter i Sverige. Det finns därför en relevans i att initialt informera de sökande om vad våld i nära relationer är, hur lagstiftningen ser ut och var skydd och stöd kan sökas. Inom asylprocessen ges i nuläget övergripande, och skriftlig information vid två tillfällen. Informationen finns även på den externa hemsidan. Alla som flyttar in på Migrationsverkets boenden får information om att våld är förbjudet, samt att alla eventuella våldshandlingar kommer att polisanmälas. För personer som kommer till Sverige grundat på anknytning lämnas informationen vid utlandsmyndigheterna.

Vidare har Migrationsverket information från Kvinnofridslinjen i lokaler där sökanden vistas. Migrationsverket tillhandahåller även utbildningar till medarbetarna om våld i nära relationer och om hedersrelaterat våld.

Sammantaget bidrar myndigheten till det brottsförebyggande arbetet genom ett kunskapsbaserat arbetssätt. Migrationsverket vill bättre kunna ta fram statistik som gör att effekterna av arbetet kan mätas. Under arbetet med denna rapportering har frågan lyfts internt om hur mätningen av kvinnors trygghet kan förbättras.

Brott mot rikets säkerhet/terrorism

Samverkan

En kontinuerlig och nära samverkan mellan Migrationsverket och Säkerhetspolisen är en viktig del i arbetet mot terrorism och säkerhetshot. Samarbetet med Säkerhetspolisen har fördjupats och förstärkts avsevärt under de senaste åren. En tydlig struktur som medför en mer systematisk samverkan på både regional och nationell nivå har byggts upp. Myndigheterna har gemensamt

tagit fram tydliga och enhetliga rutiner för bland annat regional samverkan genom kontinuerliga konsultationer och föredragningar. Informationsutbytet understöds av särskilda regionala operativa kontaktpersoner på respektive myndighet. Samverkansformen inriktar sig främst på förmåga att upptäcka okända säkerhetshot inom samtliga processer. Myndigheterna har också gemensamt utvecklat förmågan att i övrigt systematiskt utbyta relevant information, bland annat genom automatisk informationsöverföring.

Migrationsverket har också tillsammans med främst Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten under de senaste åren fördjupat samverkan i syfte att öka förmågan att upptäcka och anmäla misstänkta krigsförbrytelser m.m.

Kunskapsbaserat arbetsätt

Som nämnt ovan har Migrationsverket utsett och utbildat särskilda regionala kontaktpersoner gentemot Säkerhetspolisen. Utöver det har myndigheten under de senaste åren utbildat erfarna beslutsfattare som genomgått en särskilt framtagna specialistutbildning. Under 2017 utbildades ett tjugotal specialister, under 2018 ytterligare ett tiotal. För närvarande finns ett fyrtiotal regionala uteslutandespecialister som ska delta i handläggningen i samtliga ärenden där indikationer eller misstankar om folkrättsbrott m.m. eller säkerhetshot uppkommer och sin tur bedriva utbildning och kompetensutveckling. Kompetenshöjande utbildningar av olika slag bedrivs kontinuerligt såväl regionalt som nationellt.

Statistik och effekter

Myndighetens tillgängliga statistik på området indikerar en ökad förmåga att i vart fall upptäcka och föra över information avseende ärenden som kan vara av intresse för bland annat Säkerhetspolisen.¹

	2017	2018
Remisser till Säkerhetspolisen i ärenden om uppehålls- och arbetstillstånd (UAT)	1050	762
Erinran av Säkerhetspolisen i ärenden om UAT	43	45
Erinran av Säkerhetspolisen i ärenden om medborgarskap	32	56
Erinran av Säkerhetspolisen gällande vidarebosättningsärenden	73	108
Anmälningar till Polismyndigheten (NOA) angående misstänkta krigsförbrytelser m.m.	52	135

Regeringens målsättning är bland annat att myndigheter utanför rättsväsendet i högre grad bidrar till att stärka samhällets kontrollfunktioner. Som beskrivits ovan har Migrationsverket tillsammans med samverkande myndigheter under de senaste åren bedrivit ett omfattande arbete i syfte att primärt upptäcka potentiella säkerhetshot, bland annat genom ett tydligare och mer omfattande remissförfarande och informationsutbyte och tydligare kontaktytor mellan

¹ Antalet ärenden om uppehållstillstånd som remitterades till Säkerhetspolisen minskade under 2018 jämfört med föregående år. Minskningen kan delvis härledas till betydligt färre asylansökningar och även färre fattade beslut i samma ärendekategori jämfört med föregående år.

myndigheterna. De ökade kontrollmöjligheter som därmed skapats kan ha haft en viss avskräckande och därmed brottsförebyggande effekt.

Människohandel och människoexploatering

Migrationsverkets arbete mot människohandel och människoexploatering bedrivs enligt regeringens handlingsplan mot prostitution och människohandel (bilaga till regeringsbeslut 2018-02-08 nr. II:1). Arbetsmetoden består till stor del av att, i samverkan med andra aktörer, kartlägga och analysera de omständigheter som gör att personer utsätts för brotten.

Samverkan

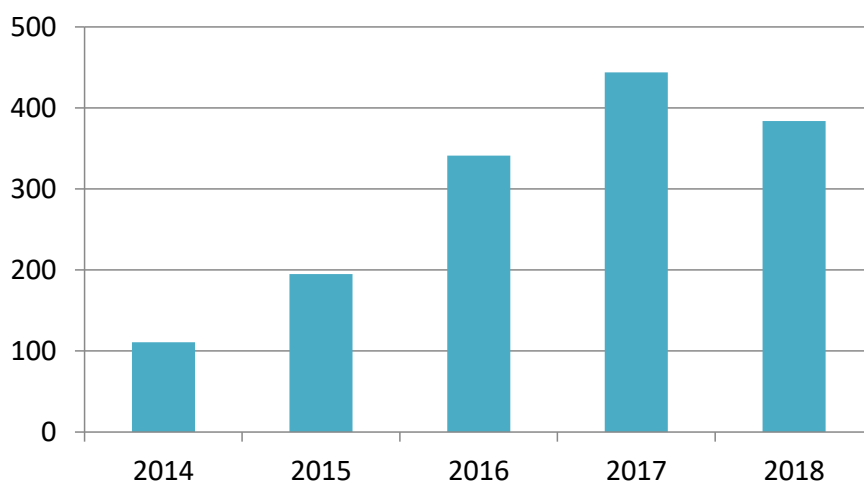
Migrationsverket deltar i samverkansgruppen Nationellt Metodstöd mot prostitution och människohandel (NMT). Migrationsverket deltar även i möten och seminarier arrangerade av Östersjöstaternas råd (Council of the Baltic Sea States) och Plattformen civila mot människohandel. Myndigheten har därmed en nära samverkan med såväl andra myndigheter som med civilsamhället. Arbets sättet innebär att Migrationsverkets medarbetare på ett enkelt sätt kan uppmärksamma Polismyndigheten om potentiella brott innan någon exploateras samt att myndigheten har tydliga kanaler för informationsutbyte som bidrar till Polismyndighetens brottsförebyggande arbete.

Kunskapsbaserat arbetssätt

Migrationsverket har en intern webbutbildning om människohandel som är öppen för samtliga medarbetare. Sedan lanseringen i november 2016 har 2 567 medarbetare genomgått utbildningen (siffror tom 4 juni 2019). Myndighetens nätverk mot människohandel utbildar därutöver ungefär 10-15 operativa enheter per år. Sex gånger per år genomförs utbildningar för medarbetarna på utlandsambassaderna. Vid varje utbildningstillfälle deltar mellan tre och sex ambassader.

Statistik och effekter

Tabellen nedan visar antalet fall av misstänkt människohandel. Från och med juli 2018 ingår även brottet människoexploatering i statistiken.

Den tydliga ökningen av upptäckta fall kan sannolikt förklaras av det arbetsätt myndigheten antog under 2015, då varje region fick en särskild samordnare med ansvar för att uppmärksamma verksamhetens behov och förmedla information till medarbetarna. Identifieringen av potentiella offer gör bland annat att åtgärder kan vidtas för att minska tillgången på tillgängliga brottsobjekt. Många medarbetare återkopplar att de efter att ha givits metodstöd för att identifiera potentiella offer lättare kan avslå viseringsansökningar och andra ogrundade ansökningar som kan leda till att ytterligare brottslighet begås i Sverige.

Barn som far illa

Regeringen framhåller att barns hälsa påverkas mycket negativt av våld och att det finns en risk för att den som har utsatts i barndomen själv begår brott senare i livet. Migrationsverkets huvudsakliga roll i frågan om barn som far illa eller riskerar att fara illa är att informera andra myndigheter i enlighet med socialtjänstlagen (i form av anmälan om oro för barn och/eller polisanmälan).

Samverkan

Migrationsverket har deltagit i Länsstyrelsens uppdrag att genomföra en nationell kartläggning av ensamkommande barn som försvinner/avviker från asylprocessen (S 2016/00634/FST).

Den nationella kartläggningen har föranlett länsvisa handlingsplaner med fokus på samverkan, tydliggörande av roller och checklistor för respektive aktör. Syftet är att minska risk för utsatthet och att barn utsätts eller utsätter andra för brott.

Migrationsverket ingår vidare i det nationella nätverket mot hedersrelaterat våld och förtryck. Länsstyrelsen Östergötland är sammankallande.

Projektet ”Barnets bästa vid återvändande” startades 2019 och avslutas den sista juni 2020. Projektägare är Strömsunds kommun och Migrationsverket är projektpartner. Projektet syftar till att trygga återvändandet och att därmed också förebygga att barn och unga hamnar i utanförskap och kriminalitet.

Kunskapsbaserat arbetsätt

Migrationsverket saknar utbildningar som rör brottsförebyggande arbete vad gäller barn. Däremot finns ett flertal utbildningar som fokuserar på barns rättigheter, däribland ”Barnrättsperspektiv”, där en övning fokuserar på anmälan om oro för barn.

Migrationsverkets medarbetare har stöd i form av rutiner och rättsliga ställningstaganden som ska hjälpa dem att tillgodose barns rättigheter och undvika att barn utsätts för brott. I myndighetens ärendehanteringssystem finns en manualtext som enkelt beskriver hur man går tillväga om man är orolig för ett barn.

Standarden avseende handläggning inom asylprocessen rörande barn som är gifta uppdateras hösten 2019. Standarden ska stärka medarbetarnas medvetenhet samt bidra till ökad samverkan mellan Migrationsverket och socialtjänsten.

Statistik och effekter

Migrationsverket för ingen statistik över antalet anmälningar om oro för barn som far illa eller antalet polisanmälningar som inkommer i ärenden som rör barn. Migrationsverket ser ett behov av att utveckla metoder för rapportering och uppföljning för att kunna bedöma effekter av de insatser som görs.

Migrationsverket konstaterar dock att samverkan stärker samhällets ansvar i att förebygga brott. Där samverkan är kontinuerlig och bygger på fasta strukturer finns ett starkare skydd kring barn i utsatthet.

Trygghet i asylboenden

Handlingsplanen för trygghet i boenden

I slutet av 2017 tog Migrationsverket fram en handlingsplan för ökad trygghet i myndighetens boenden. Handlingsplanen innehöll ett antal förslag för att förbättra tryggheten. Under 2018 tog Migrationsverket ett beslut om fortsatt handläggning av handlingsplanen. Arbete med en standard för ökad trygghet har påbörjats.

Myndighetens funktion för säkerhet utvecklar en generell lägesbild angående incidenter på boenden. Uppdraget förväntas redovisas under hösten 2019.

Sedan januari 2017 har antalet platser i asylboenden minskat med två tredjedelar. Under 2018 avvecklade Migrationsverket de **sista** upphandlade boendeplatserna. I dag återstår enbart platser i hyreslägenheter och kollektiva boenden.

Information till de asylsökande

I samband med inflyttning till asylboenden lämnar myndigheten information om regler som gäller för boendet och i närsamhället. Därutöver erbjuds boende information i grupp om lagar och regler som gäller i Sverige. Under gruppinformation behandlas såväl allemansrätten som brottslagstiftning.

Samverkan

Under 2019 har myndigheten samverkat med Brottsförebyggande rådet (BRÅ) inom ramen för en studie om trygghet i asylboenden. Studien förväntas ge en fördjupad bild av tryggheten i Migrationsverkets boenden.

Migrationsverket har under de senaste åren på lokal och på regional nivå samverkat med andra aktörer för att uppnå större trygghet i asylboenden. Ett exempel är den insats som genomfördes i boendet Restad Gård, region Väst.

Trygg Restad Gård är ett samverkansprojekt mellan polis, Vänersborgs kommun, fastighetsägaren och Migrationsverket. En gemensam lägesbild togs

fram och problemen som präglat boendet konkretiserades av aktörerna. Lägesbilden resulterade i en handlingsplan hos respektive aktör.

På lokal nivå har Migrationsverket vid brott/brottsmisstanke samarbetat med polisen, då främst genom informationsutbyte. Vid behov samverkar Migrationsverket även med socialtjänsten för att tillse de boendes trygghet. Ett annat exempel på samverkan är kontinuerlig kontakt med kyrkan och lokala organisationer för att tidigt få information om hur de boende på orterna upplever sin situation - hur trygga de känner sig.

Statistik och effekter

Migrationsverket har ett IT-system för rapportering av bland annat incidenter i boendemiljön. Rapporteringen gäller dock incidenter med koppling till myndighetens medarbetare. Incidenter, brottsmisstankar och upplevd trygghet som endast gäller de boende rapporteras inte i det systemet. Mot bakgrund av att Migrationsverket inte mäter den upplevda tryggheten i boendena är det svårt att mäta effekterna av de insatser som genomförts. Att utveckla ett resurseffektivt sätt att mäta eller skatta den upplevda tryggheten bland inskrivna är ett förbättringsområde som myndigheten behöver arbeta vidare med.

Brottsförebyggande arbete med fokus på arbetsmarknaden

Migrationsverket arbetar med regeringsuppdraget om metodutveckling för myndighetsgemensam kontroll för att motverka fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet. I samband med uppdraget utvecklar myndigheten interna rutiner för att bättre kunna identifiera och förebygga brottslighet i arbetslivet.

Samverkan

Regeringsuppdraget föranleder omfattande samverkan med övriga myndigheter som tilldelats uppdraget. Internt föranleder regeringsuppdraget en översyn av hur enskilda medarbetare enkelt ska kunna samverka med externa aktörer.

Migrationsverket samverkar därutöver med andra myndigheter inom ramen för gruppen för konkurrensneutralitet - Stora branschgruppen. Målet med gruppens arbete är att förebygga fusk och brottslighet på arbetsmarknaden.

Utbildning och kunskapshöjande åtgärder

Då arbetet med metodutvecklingsuppdraget är i ett tidigt skede har inga utbildningsinsatser genomförts ännu. Arbetet kommer sannolikt att föranleda att en intern indikatorlista utarbetas för att underlätta för medarbetarna att upptäcka eventuell brottslighet. Praktiskt innebär det att Migrationsverket ska bli bättre på att avslå ansökningar om arbetstillstånd där det står klart att arbetsgivaren inte kommer att följa reglerna samt att medarbetarna ska bli bättre på att identifiera situationer där individer som befinner sig i Sverige riskerar att utsättas för arbetsrelaterad brottslighet.

Sedan 2017 har Migrationsverket en standard för prövningen av arbetstillstånd rörande ansökningar inom städbranschen, hotell- och restaurangbranschen, servicebranschen, byggbranschen, bemanningsbranschen, handelsbranschen, jord- och skogsbruksbranschen, bilverkstadsbranschen, personlig assistans samt alla nystartade verksamheter. Dessa ansökningar är föremål för särskild granskning i syfte att motverka fusk, regelöverträdelser och exploatering av arbetskraft.

Bidragsfusk

Samverkan

Migrationsverket ingår i Delegationen för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen samt i Utredningen om samordning av statliga utbetalningar från välfärdssystemen (dir. 2018:50).

Migrationsverket samverkar även med andra myndigheter inom ramen för arbetet mot organiserad brottslighet där ett av uppdragen är att förebygga och förhindra brott i välfärdssystemet. Brottsaktiva personer använder i vissa fall uppehållstillstånd som ett sätt att tillförsäkra sig personnummer som sedan kan användas i syfte att nå vinster i välfärdssystemet. I syfte att minska möjligheterna att nyttja dubbla identiteter har Migrationsverket under våren 2018 lämnat en hemställan till justitiedepartementet om ändring i lagstiftningen rörande upptagning, lagring och sökning av biometriska uppgifter.

Under 2017 och 2018 initierade Migrationsverket fem ärenden till det myndighetsgemensamma arbetet. Under 2019 kommer samtliga medarbetare inom den operativa verksamheten att genomgå en utbildning för att öka kompetensen i dessa frågor.

Kunskapsbaserat arbetsätt

HR-avdelningens kompetenscenter har fått i uppdrag av Migrationsverkets generaldirektör att se över behovet av att komplettera och/eller uppdatera internutbildningen om bistånd enligt lagen om mottagande av asylsökande (LMA) i syfte att minska riskerna för felaktiga utbetalningar. HR-avdelningen redovisade sin analys den 10 juni 2019 och har nu påbörjat arbetet med att ta fram en fördjupad utbildning om bistånd till asylsökande och hur felaktiga utbetalningar kan motverkas.

Statistik och effekter

Av omfattningsstudien av felaktiga utbetalningar av dagersättning under perioden 2015-2017 framgår att 5 % av utbetalningarna var felaktiga.

12% av felen var orsakade av den sökande och av dessa var 9 % misstänkt avsiktliga. En ny omfattningsstudie genomförs nu avseende året 2018. Studien ska vara klar i oktober i år.

År 2017 registrerades 45 misstänkta bidragsbrott och 2018 registrerades 28 misstankar.

Den omfattningsstudie av felaktiga utbetalningar som nu genomförs kommer att visa om de felaktiga utbetalningarna minskat sedan den föregående studien. Satsningen på förbättrad utbildning kan förväntas ge effekt på antalet felaktiga utbetalningar.

Region Väst har nyligen startat en pilot som innebär att enheten i Borås hanterar dagersättning för alla mottagningsenheten utom Göteborg och Sagåsen. Där kommer handläggarna, i stället för assistenterna, att granska utbetalningslistorna. Förhoppningen är att handläggarna lättare ska upptäcka felaktigheter då det är de som fattar beslut om ersättningen.

Brott mot utlänningslagen

I kap. 20 utlänningslagen finns bestämmelser rörande oriktiga uppgifter som lämnats vid ansökan om uppehållstillstånd. Kapitlet behandlar även personer som vistas i Sverige illegalt.

Migrationsverket utreder ett eventuellt återkallande av tillstånd (ÅTK) i dessa ärenden enligt fastställd rutin. Region Mitt driver sedan februari 2019 en riktad insats i syfte att minska balanserna inom ärendekategorin ÅTK. Inom ramen för insatsen har 380 ärenden avslutats där runt ett tiotal personer har polisanmälts.